

Wytyczne Ministra Klimatu i Środowiska
dotyczące postępowania w sprawie usunięcia odpadów
z miejsca do tego nieprzeznaczonego
po cofnięciu zezwolenia na zbieranie odpadów lub zezwolenia na przetwarzanie odpadów

I. Podstawa prawna i organ właściwy

1. Cofnięcie zezwolenia na zbieranie odpadów lub zezwolenia na przetwarzanie odpadów – podstawa prawna – art. 47

Zgodnie z przepisami art. 47 ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach¹:

W przypadku gdy posiadacz odpadów, który uzyskał zezwolenie na zbieranie odpadów lub zezwolenie na przetwarzanie odpadów, narusza przepisy ustawy w zakresie działalności objętej zezwoleniem, w sposób istotny narusza wymagania dotyczące ochrony przeciwpożarowej lub działa niezgodnie z wydanym zezwoleniem i pomimo wezwania o zaniechaniu naruszeń nadal prowadzi działalność niezgodnie z wyżej wymienionymi wymaganiami - właściwy organ cofa to zezwolenie, w drodze decyzji, bez odszkodowania, określając termin jej wykonania.

Kto podejmuje decyzję – czyli kto jest właściwym organem?

Do cofnięcia zezwolenia na zbieranie odpadów lub zezwolenia na przetwarzanie odpadów jest organ właściwy do wydania zezwolenia na zbieranie odpadów lub zezwolenia na przetwarzanie odpadów (art. 41 ust. 3), tj.:

1) marszałek województwa:

- dla przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko,
- dla odpadów innych niż niebezpieczne poddawanych odzyskowi w procesie odzysku polegającym na wypełnianiu terenów niekorzystnie przekształconych, jeżeli ilość umieszczanych w wyrobisku lub zapadlisku odpadów jest nie mniejsza niż 10 Mg na dobę lub całkowita pojemność wyrobiska lub zapadliska jest nie mniejsza niż 25 000 Mg,
- dla instalacji komunalnych,
- do wydania zezwolenia na zbieranie odpadów, w przypadku, gdy maksymalna łączna masa wszystkich rodzajów odpadów magazynowanych w okresie roku przekracza 3000 Mg;

2) regionalny dyrektor ochrony środowiska - do wydania zezwolenia na zbieranie odpadów i zezwolenia na przetwarzanie odpadów na terenach zamkniętych;

3) starosta - w pozostałych przypadkach.

WAŻNE!!! Trzeba mieć na uwadze, że nie w każdym przypadku organem właściwym do cofnięcia zezwolenia na zbieranie odpadów lub zezwolenia na przetwarzanie odpadów będzie organ, który wydał takie zezwolenie. Należy sprawdzić właściwość organu (tj. pod względem spełnienia przesłanek, które zostały wskazane w art. 41).

¹ Dz. U. z 2023 r., poz. 1587 z późn. zm.

2. Przypadek, gdy ze względu na zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzi lub środowiska konieczne jest niezwłoczne usunięcie odpadów – podstawa prawna art. 26a

Zgodnie z przepisami art. 26a ustawy o odpadach:

W przypadku gdy ze względu na zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzi lub środowiska konieczne jest niezwłoczne usunięcie odpadów, właściwy organ podejmuje działania polegające na usunięciu odpadów i gospodarowaniu nimi.

Kto podejmuje decyzję – czyli kto jest właściwym organem?

Do usunięcia odpadów i ich zagospodarowanie na podstawie art. 26a ustawy o odpadach organem właściwym jest:

- 1) **regionalny dyrektor ochrony środowiska** - w przypadku terenów zamkniętych oraz nieruchomości, którymi gmina włada jako władający powierzchnią ziemi;
- 2) **organ właściwy do wydania decyzji na podstawie art. 47 ustawy o odpadach**, tj. decyzji o: cofnięciu decyzji związanej z gospodarką odpadami, stwierdzeniem nieważności, uchyleniem lub wygaśnięciem decyzji związanej z gospodarką odpadami;
- 3) **wójt, burmistrz lub prezydent miasta** - w pozostałych przypadkach.

II. Usuwanie odpadów na podstawie art. 47 ustawy o odpadach

KROK PIERWSZY – cofnięcie zezwolenia

- 1) W ramach przeprowadzonego postępowania administracyjnego na podstawie art. 47 ustawy o odpadach wydanie decyzji administracyjnej cofającej zezwolenie na zbieranie odpadów lub zezwolenie na przetwarzanie odpadów, bez odszkodowania – cofnięcie zezwolenia powoduje zakończenie działalności objętej tym zezwoleniem.
- 2) Decyzja administracyjna powinna określać termin wykonania obowiązku usunięcia odpadów i negatywnych skutków w środowisku lub szkód w środowisku.
- 3) Decyzji można nadać rygor natychmiastowej wykonalności.

KROK DRUGI – usuwanie odpadów przez posiadacza odpadów

- 1) Posiadacz odpadów, któremu cofnięto zezwolenie ma obowiązek usunięcia odpadów i negatywnych skutków w środowisku lub szkód w środowisku w rozumieniu *ustawy z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie*, w ramach prowadzonej działalności objętej tym zezwoleniem, na własny koszt, w terminie wskazanym w ww. decyzji.
- 2) W przypadku gdy posiadacz odpadów nie posiada tytułu prawnego do nieruchomości, z której ma obowiązek usunąć odpady, wówczas:
 - władający powierzchnią ziemi, na której znajdują się nagromadzone odpady powinien umożliwić posiadaczowi odpadów usunięcie odpadów z tej nieruchomości oraz
 - władającemu powierzchnią ziemi przysługuje od posiadacza odpadów wynagrodzenie za udostępnienie nieruchomości.
- 3) Jeżeli posiadacz odpadów nie usunie odpadów w terminie wskazanym w decyzji administracyjnej cofającej zezwolenie (nie wykona decyzji) właściwy organ administracji powinien przeprowadzić postępowanie egzekucyjne w celu wyegzekwowania od tego posiadacza odpadów usunięcia odpadów z miejsca do tego nieprzeznaczonego.

KROK TRZECI – wykonanie zastępcze

- 1) W momencie, gdy egzekucja stała się nieskuteczna – właściwy organ administracji powinien podjąć kroki do wykonania zastępczego decyzji cofającej zezwolenie.

- 2) W przypadku gdy posiadacz odpadów nie posiada tytułu prawnego do nieruchomości, z której ma obowiązek usunąć odpady, wówczas władający powierzchnią ziemi powinien umożliwić organowi egzekucyjnemu usunięcie odpadów z tej nieruchomości.
- 3) W ramach programu priorytetowego Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej „Usuwanie porzuconych odpadów” istnieje możliwość pozyskania dofinansowania do usunięcia odpadów:
 - dofinansowanie realizacji przedsięwzięć w trybie wykonania zastępczego jest możliwe jedynie w formie pożyczki.

III. Usuwanie odpadów na podstawie art. 26a ustawy o odpadach

W przypadku powzięcia informacji o zagrożeniu dla życia i zdrowia ludzi oraz środowiska przez zalegające odpady organ powinien niezwłocznie usunąć odpady na podstawie art. 26a ustawy o odpadach - **przepisu szczególnego skierowanego do właściwych organów administracji**.

W ramach rozważań konieczności skorzystania z przepisu art. 26a ustawy o odpadach, w celu niezwłocznego usunięcia odpadów, można rozpatrywać szczególnie takie przypadki jak np.:

- wycieki do gruntu i wód powierzchniowych i podziemnych, np. z uszkodzonych pojemników zawierających odpady niebezpieczne, w szczególności odpady chemiczne,
- wyczuwalne drażniące zapachy powodowane odpadami mogące wpływać na pobliskie zamieszkałe tereny,
- nagromadzenie odpadów palnych, przede wszystkim których pożar może przynieść znaczące zagrożenie dla życia i zdrowia ludzi, środowiska, ale również dla infrastruktury krytycznej państwa.

Dodatkowo przepisów art. 26a ustawy o odpadach nie stosuje się w przypadku, gdy:

- odpady są składowane:
 - na eksploatowanym lub zamkniętym składowisku odpadów,
 - w miejscu, w którym przed dniem 1 października 2001 r. były składowane odpady;
- odpady są przemieszczane na podstawie przepisów o międzynarodowym przemieszczaniu odpadów;
- zastosowanie ma art. 16 pkt 2 ustawy z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie.

WAŻNE!!! Bez względu na etap (aktualny krok) postępowania w sprawie usunięcia odpadów na podstawie art. 47 ustawy o odpadach – w sytuacji, gdy zaistniała przesłanka o konieczności niezwłocznego usunięcia odpadów ze względu na zagrożenie życia i zdrowia ludzi oraz środowiska – organ powinien podjąć się zadania niezwłocznego usunięcia odpadów na podstawie art. 26a ustawy o odpadach.

KROK PIERWSZY – zasięgnięcie opinii

- 1) W celu stwierdzenia konieczności niezwłocznego usunięcia odpadów ze względu na zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzi lub środowiska – przed wydaniem decyzji na podstawie art. 26a ustawy o odpadach właściwy organ administracji powinien zasięgnąć opinii innych organów administracji w sprawie spełnienia ww. przesłanek.
- 2) Opinie o spełnieniu przesłanek z art. 26a ustawy o odpadach wydają:
 - wojewódzki inspektor ochrony środowiska;
 - odpowiednio organ Państwowej Inspekcji Sanitarnej albo organ Wojskowej Inspekcji Sanitarnej stosownie do ich właściwości miejscowej w odniesieniu do:
 - oceny występowania znaczącego zagrożenia dla zdrowia i życia ludzi w związku z obecnością tych odpadów,
 - zanieczyszczenia w ujęciach wody przeznaczonej do spożycia w związku z obecnością tych odpadów;
 - regionalny dyrektor ochrony środowiska (z wyjątkiem przypadku, gdy decyzję wydaje ten organ)
 - komendant powiatowy (miejski) Państwowej Straży Pożarnej.
- 3) Nie wszystkie opinie ww. organów muszą wskazywać na spełnienie przesłanek o konieczności niezwłocznego usunięcia odpadów – zależne jest to od charakteru odpadów, ich lokalizacji i kierunku zagrożenia wywołanego

odpadami. W związku z tym wystarczające jest, gdy co najmniej jeden organ wskaże spełnienie wspomnianych przesłanek.

KROK DRUGI – wydanie decyzji

- 1) Po zasięgnięciu opinii innych organów administracji w sprawie spełnienia przesłanek konieczności niezwłocznego usunięcia odpadów organ właściwy wydaje decyzję administracyjną na podstawie art. 26a ustawy o odpadach skierowaną do władającego powierzchnią ziemi, na której zostały nagromadzone odpady.
- 2) Decyzja powinna zawierać:
 - zakres i termin udostępnienia przez władającego powierzchnią ziemi, obiektów lub innych miejsc, w których znajdują się odpady;
 - zakres i sposób przeprowadzenia działań mających na celu usunięcie odpadów przez ten organ;
 - termin rozpoczęcia i zakończenia działań.
- 3) Decyzja podlega natychmiastowemu wykonaniu.
- 4) Przepisów art. 61 § 3 i 4 ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. - Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi² nie stosuje się – tj. w przypadku decyzji wydanej na podstawie art. 26a ustawy o odpadach nie ma możliwości wstrzymania wykonania w całości lub w części decyzji.

KROK TRZECI – usunięcie odpadów

- 1) W ramach wykonania decyzji na podstawie art. 26a ustawy o odpadach – właściwy organ administracji podejmuje działania w celu przeprowadzenia procedury usunięcia i zagospodarowania odpadów.
- 2) W ramach programu priorytetowego Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej „Usuwanie porzuconych odpadów” istnieje możliwość pozyskania dofinansowania do usunięcia odpadów:
 - dofinansowanie realizacji przedsięwzięć na podstawie art. 26a ustawy o odpadach od grudnia 2023 r. możliwe jedynie w formie pożyczki.

KROK CZWARTY – zwrot kosztów

- 1) Po zakończeniu przedsięwzięcia usunięcia i zagospodarowania odpadów właściwy organ administracji żąda od posiadacza odpadów odpowiedzialnego za gospodarowanie odpadami zwrotu poniesionych przez siebie kosztów działań polegających na usunięciu odpadów i gospodarowaniu nimi.
- 2) Posiadacz odpadów jest obowiązany zwrócić te koszty w terminie 14 dni od dnia doręczenia żądania.
- 3) Właściwy organ może odstąpić od żądania zwrotu całości lub części kosztów działań polegających na usunięciu odpadów i gospodarowaniu nimi, jeżeli:
 - wobec posiadacza odpadów nie można wszcząć postępowania egzekucyjnego lub egzekucja okazała się bezskuteczna;
 - koszt postępowania egzekucyjnego jest wyższy niż kwota możliwa do odzyskania.
- 4) Po bezskutecznym upływie terminu zwrotu kosztów w stosunku do posiadacza odpadów, który:
 - ustanowił zabezpieczenie roszczeń (art. 48a ustawy o odpadach) w ramach prowadzonej działalności w zakresie gospodarowania odpadami - właściwy organ wydaje decyzję o przeznaczeniu środków z tego zabezpieczenia na pokrycie kosztów, określając w decyzji wysokość tych kosztów. W przypadku gdy wysokość ustanowionego zabezpieczenia roszczeń jest niewystarczająca na pokrycie kosztów właściwy organ w decyzji nakłada na posiadacza odpadów także obowiązek zwrotu różnicy między wysokością tych kosztów a wysokością tego zabezpieczenia, określając wysokość tej różnicy oraz sposób i termin jej uiszczenia.
 - nie ustanowił zabezpieczenia roszczeń, właściwy organ, w drodze decyzji, nakłada na posiadacza odpadów obowiązek zwrotu kosztów oraz określa wysokość tych kosztów oraz sposób i termin ich uiszczenia.
- 5) Roszczenie o zwrot kosztów czy różnicy tych kosztów przedawnia się po upływie 10 lat od dnia, w którym decyzja, o której mowa w pkt 4 stała się ostateczna.

² Dz. U. z 2024 r., poz. 935

- 6) Do należności z tytułu obowiązku zwrotu kosztów poniesionych przez właściwy organ, w ramach realizacji działań polegających na usunięciu odpadów i gospodarowaniu nimi, stosuje się odpowiednio przepisy działu III ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Ordynacja podatkowa³, z tym, że uprawnienia organów podatkowych przysługują właściwemu organowi.

³ Dz. U. z 2023 r., poz. 2383 z późn. zm.